

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ В КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОМУ НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ УЧНІВ 5-6 КЛАСІВ ГІМНАЗІЇ

*Горошкін Ігор,
канд. пед. наук,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Державний стандарт базової середньої освіти серед результатів навчання здобувачів освіти у мовно-літературній галузі (іншомовна освіта) визначає такі вміння: сприйняття усної інформації та письмових текстів іноземною мовою в умовах безпосереднього та опосередкованого міжкультурного спілкування; взаємодія з іншими особами усно, письмово та в режимі реального часу засобами іноземної мови; надання інформації, висловлювання думок, почуттів та ставлення іноземною мовою [1].

Означені вміння посідають особливе місце в системі ключових компетентностей. Уміння сприймати інформацію та передавати її іншим є підґрунтям для активної мислинської діяльності учнів, уміння взаємодіяти з іншими важливе для налагодження контакту та забезпечення ефективного спілкування.

Як засвідчують результати міжнародного оцінювання PISA, ефективність навчання залежить від сформованості вмінь здобувачів освіти працювати з усними й писемними текстами [2]. Ці вміння забезпечують реалізацію різних видів взаємодії в школі та за її межами, адже учням доводиться працювати в команді, брати участь в обговоренні проблем, обстоювати власну думку, зважати на думки інших людей. Це актуалізує необхідність формування в здобувачів освіти вмінь організовувати власну діяльність, діяльність інших, взаємодіяти в колективі тощо.

Значна роль у формуванні означених вмінь належить урокам іноземної мови. У 5-6 класах навчання іноземної мови передбачає ознайомлення з найбільш типовими комунікативними ситуаціями, які трапляються в повсякденному житті. З частиною з них учні ознайомлені з початкових класів,

проте в 5-6 класах відбувається поглиблення лексико-граматичних знань, розширення діапазону розгляду проблеми, що сприяє поступовому розвитку визначених у стандарті умінь. В основі навчання іноземної мови лежить комунікація, що сприяє оволодінню учнями різних способів ефективної взаємодії, роботі в команді, дистанційного спілкування тощо.

Відповідно до вимог чинної програми для початкової школи учні мають уміти: привітатися, попрощатися, вибачитися, подякувати, представити себе/когось, називати/описувати когось/щось, ставити запитання і відповідати на них, розуміти та виконувати прості вказівки/інструкції/команди, вітати зі святом, виражати настрій, висловлювати уподобання [3, с. 57-58]. Водночас практика засвідчує, що в значній частині учнів ці вміння сформовані на низькому рівні, про що свідчить неготовність брати участь у діалозі, адекватно реагувати на репліки співрозмовника, невміння будувати самостійні монологічні висловлення тощо. Крім того, вчителі іноземних мов відзначають, що за період літніх канікул учні забувають матеріал, який опанували в початковій школі, тому відбувається спад інтересу до навчання іноземних мов.

У 5-6 класах має підвищуватися рівень практичного оволодіння іноземною мовою, збільшуватися питома вага самостійності учнів. Студіювання спеціальної літератури, спостереження за освітнім процесом засвідчують, що ефективність розвитку окреслених умінь значною мірою залежить від уведення в освітній процесі ситуаційних завдань, які надають навчанню особистісного смислу, посилюють мотивацію до опанування іноземної мови, забезпечують взаємодію суб'єктів освітнього процесу, що відповідає вимогам компетентнісного підходу до навчання. На нашу думку, ситуаційні завдання є потужним засобом посилення мотивації учнів до опанування іноземної мови, формування в них позитивного ставлення до предмета, удосконалення комунікативних умінь.

Щоб визначити ставлення учнів 5-6 класів до навчання іноземної мови загалом, виконання ситуаційних завдань зокрема, ми провели анкетування в Бердянській спеціалізованій школі з поглибленим вивченням іноземних мов

№ 16. Анкетуванням було охоплено 158 учнів, із них 88 (55,7%) навчаються в 5 класі, 70 (44,3%) – у 6 класі.

Перше запитання «Чи подобається тобі вивчати іноземну мову?» було спрямоване на з'ясування інтересу учнів до навчання іноземної мови. Відповіді респондентів переконують, що загалом у них є інтерес до опанування іноземної мови, оскільки 144 (91,9%) здобувачів освіти дали позитивну відповідь на запитання. Щоправда 14 учнів (8,9%) зазначили, що їм не подобається вивчати іноземну. Це актуалізує проблему пошуку ефективних шляхів формування стійкої мотивації до навчання іноземної мови.

Найскладнішим у навчанні іноземної мови для учнів виявилось навчання граматики – 73 (46,2%); розуміти мовлення на слух – 50 (31,6%), говорити іноземною мовою – 44 (27,8%), вивчати нові слова – 29 (18,4%) Двоє учнів відповіли, що немає нічого складного (1,3%), по 1 учню (0,6%) зазначили таке: усе складно; лінь навчатися; складно залежно від теми, настрою тощо.

Особливий інтерес викликали відповіді на запитання анкети «На уроці мені подобається...». Найбільше зацікавлює учнів робота в парах і групах – 76 (47,8%), пояснення вчителя – 38 (23,9%), працювати з підручником – 20 (12,6%), самостійно працювати з текстом – 15 (9,4%).

Наступне запитання передбачало з'ясування побажань учнів, оскільки їм необхідно було відповісти, обравши прийнятний для себе варіант відповіді «Хочу, щоб на уроці було більше...». Результати анкетування засвідчують: учні прагнуть, щоб на уроках більше використовували пісень, музики – 37 (23,3%), цікавих текстів – 37 (23,3%), розігрування ситуацій – 36 (22,6%).

Як бачимо, учні зацікавлені в розігруванні ситуацій на уроках іноземної мови. Важливо дібрати такі ситуації, щоб вони, з одного боку, відповідали інтересам та уподобанням здобувачів освіти, з іншого – забезпечували реалізацію вимог чинної програми з предмета, сприяли формуванню ключових компетентностей. Ситуаційні завдання сприяють інтегруванню знань учнів, здобутих у процесі вивчення різних предметів, залученню життєвого досвіду, формуванню вмінь творчо застосовувати знання, аналізувати інформацію,

самостійно шукати шляхи розв'язання проблеми. Важливо, щоб завдання відповідали віковим особливостям здобувачів освіти, розширювали й поглиблювали їхні соціокультурні знання.

Отже, ситуаційні завдання відіграють значну роль у компетентісно орієнтованому навчанні іноземних мов, оскільки сприяють формуванню в учнів предметної та ключових компетентностей.

Ключові слова: іноземна мова, ситуаційні завдання, ключові компетентності, компетентісно орієнтоване навчання, гімназія.

Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти : постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. [Електронний ресурс]. Доступно: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/
2. Національний звіт за результатами міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018 / кол. авт. : М. Мазорчук (осн. автор), Т. Вакуленко, В. Терещенко, Г. Бичко, К. Шумова, С. Раков, В. Горох та ін. ; Український центр оцінювання якості освіти. Київ : УЦОЯО, 2019. 439 с.
3. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти : Іншомовна галузь. Іноземна мова (розроблена під керівництвом О.Я. Савченко) : наказ МОН України від 21.03.2018 № 268. [Електронний ресурс]. Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

*Горошкіна Олена,
докт. пед. наук, професор,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Особливість сучасного освітнього процесу, побудованого на компетентісних засадах, полягає в його спрямованості на досягнення результатів – низки ключових і предметних компетентностей учнів. На уроках української мови відбувається не тільки здобування знань, формування вмій і